

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1947-1948.

VERGADERING VAN 28 JULI 1948.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1947-1948.

SÉANCE DU 28 JUILLET 1948.

Verslag uit naam van de Commissie van Openbaar Onderwijs belast met het onderzoek van het wetsontwerp tot verlening van een jaarlijkse toelage aan de Vrije Universiteit te Brussel, aan de Katholieke Universiteit te Leuven, aan de Polytechnische Faculteit te Bergen en aan het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Rapport de la Commission de l'Instruction Publique chargée d'examiner le projet de loi accordant une subvention annuelle à l'Université Libre de Bruxelles, à l'Université Catholique de Louvain, à la Faculté Polytechnique de Mons et au Fonds national de la Recherche scientifique.

Aanwezig : de hh. LIBOIS, voorzitter; BERTRANG, BOUWERAERTS, CATTEAU, CRAEYBECKX, CRAPS, CROMMEN, DE SMET (P.), HANQUET, LEYSEN, MATAGNE, MAZEREEL, NEEFS, VAN KERCKHOVEN en BAUR, verslaggever.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Het wetsontwerp, dat ik de eer heb voor U te rapporteren, vernieuwt en verbetert een wet, in 1930 ontsproten aan het initiatief van een eensgezinde Regering met gemengde politieke samenstelling, die van wijlen de h. H. Jaspar.

De wet van 23 Juni 1930 is uitgegaan van het onaanvechtbaar beginsel, dat de beide vrije universiteiten van Brussel en Leuven en enkele andere wettelijk erkende instellingen, naast de Rijksinstellingen, een taak van openbaar nut vervullen en deswegen een stellig recht hebben op steun en hulp van de Staat. Hetzelfde heeft gegolden voor de Hogere School voor Mijnbouw en Metallurgie te Bergen, ontworpen en gegroeid bij provinciaal initiatief.

Telkens wanneer, tengevolge van heikracht, bij voorbeeld bij oorlogsramp of muntontwaarding, de vrije universitaire instellingen ernstig in haar bestaansmogelijkheden werden bedreigd, heeft de Staat niet geaarzeld haar rijkelijk van hulp te voorzien, wegens haar uitzonderlijke rol in het wetenschappelijk leven van de Natie.

De wet van 23 Juni 1930 — aan het symbolisch karakter van het jaar, waarin zij werd gestemd,

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet de loi, que j'ai l'honneur de rapporter devant vous, renouvelle et améliore une loi issue en 1930 de l'initiative d'un Gouvernement unanime, celui de feu M. H. Jaspar, Gouvernement de composition politique mixte.

La loi du 23 juin 1930 est partie du principe indiscutable, que les deux universités libres et quelques autres institutions, légalement reconnues, remplissent à côté des Institutions d'Etat, une tâche d'utilité publique et ont de ce fait un droit irrécusable à l'aide et au soutien des Pouvoirs Publics. Le même principe a valu pour l'Ecole des Mines et de Métallurgie de Mons, conçue et développée d'initiative provinciale.

A chaque fois où, en raison de force majeure, par faits de guerre, par exemple, ou par la dévaluation de la monnaie nationale, ces institutions universitaires ont été menacées sérieusement dans leurs possibilités d'existence, l'Etat n'a pas hésité à leur venir généreusement en aide, vu le rôle important qu'elles jouent dans la vie scientifique de la Nation.

La loi du 23 juin 1930 — et le caractère symbolique de l'année où elle a été votée souligne très

Zie :

Gedr. Stuk van de Senaat :

146 (Zitting 1947-1948) : Wetsontwerp.

Voir :

Document du Sénat :

146 (Session de 1947-1948) : Projet de loi.

reeds kennelijk als een daad van nationale een-dracht en verzoening — gaf aan die Staatshulp voor vrije instellingen een vorm van bestendigheid, waar-zonder haar toekomst steeds wankel moest blijven : van voorbijgaand en uitzonderlijk, heeft de wet-gever de Staatssubsidie tot een regelmatig, jaar-lijks bestanddeel van de bestaansmiddelen der vrije instellingen voor hoger onderwijs willen maken (art 1).

* *

De voorbereiding van het wetsontwerp, dat thans ter goedkeuring aan de Senaat wordt voorgelegd, is doorheen drie stadia gegaan : a) voorlopige gespreken van de verslaggever met zijn collega's-universiteitsprofessoren in de Senaat, waarbij geen onover-komelijke bezwaren naar voor werden gebracht; b) voorlezing in de Commissie van een vóórverslag met bespreking, in aanwezigheid van de h. Minister van Openbaar Onderwijs; c) voorlezing en discussie van het definitief verslag eveneens in aanwezigheid van de h. Minister. De Commissie heeft het wets-ontwerp in vijf zittingen onderzocht. De Regering heeft haar eigen voorstel tweemaal geamendeerd. Dat alles mag een moeizame voorbereiding schijnen : ze dunkt ons niets te lang voor een ontwerp dat de Staatsfinancies aanspreekt voor zowat 120 miljoen frank.

Er is uit gebleken, dat de nieuwe wet niets zal wijzigen aan de *beginselen* van de wet, die zij moet vervangen. De artikelen 1, 2 en 3 van die wet worden, nauwelijks gewijzigd, in het nieuwe wetsontwerp opgenomen. Ook de wijzigingen achtereenvolgens door de Regering aangebracht, raken geenszins aan de essentie van de wet.

Alleen worden in artikel 2 :

1° het evenredigheidscijfer met betrekking tot het gewoon budget van de Rijksuniversiteiten, het enige dat voor de berekening van de subsidie in aanmerking mag komen, in het oorspronkelijk wetsontwerp van *drie vijfden* op *drie vierden* gebracht. Het tweede Regeringsamendement, door de Commissie aanvaard in een geest van verzoening, brengt de verhouding op 2/3; doch laat aan de Minister van Openbaar Onderwijs de vrije beschikking over een som van 20.000.000 frank, welke som *grosso modo* het verschil uitmaakt tussen de 3/5 van de wet van 1930 en de 3/4 oorspronkelijk in het huidig ontwerp opgenomen. De wijziging, die meer soepelheid aan de wet schenkt, en de Minister in staat stelt om een deel van de overwogen verhoging te besteden aan die wettelijk als dusdanig erkende universitaire instellingen, waar op een gegeven ogenblik de nood het hoogst kan zijn, dunkt ons de aanbeveling van onze Commissie bij de Senaat te verdienen.

2° de lijst van de begunstigde instellingen met één eenheid vermeerderd : namelijk het *Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek*;

3° heeft de Regering in twee opeenvolgende amendementen een toevoeging bij artikel 2 overwogen, luidende als volgt :

nettement que le législateur l'a voulue comme un acte d'union et de réconciliation nationale — a donné à cette subvention de l'Etat à des institutions libres, une forme de continuité, sans laquelle leur avenir resterait toujours incertain : de précaire et d'exceptionnelle qu'était la subvention précédemment, le législateur a voulu en faire un élément régulier, annuel dans le Budget des institutions libres d'enseignement supérieur (art. 1er).

* *

La préparation de la loi, actuellement soumise à l'approbation du Sénat, a passé par trois stades : a) une prise de contact provisoire du rapporteur avec ses collègues professeurs d'université au Sénat, sans qu'il soit apparu des objections insurmontables; b) lecture en Commission d'un avant-projet de rapport, avec discussion en présence de M. le Ministre de l'Instruction Publique; c) lecture et discussion du rapport définitif, également en présence de M. le Ministre. La Commission a étudié le projet de loi au cours de cinq séances. Le Gouvernement a été amené par deux fois à amender son projet de loi. Préparation laborieuse certes, mais nullement exagérée pour un projet qui engage les deniers de l'Etat pour quelque 120.000.000 francs.

La conclusion en a été que la nouvelle loi ne change rien *quant aux principes* de la loi de 1930. Les articles 1, 2 et 3 de cette loi passent, légèrement modifiés, dans le projet de loi actuel. Même les changements introduits successivement dans le projet primitif ne touchent pas à l'essence de la loi.

A l'article 2 seulement ont été modifiés :

1° la fraction de proportionnalité, portée dans le projet primitif des trois-cinquièmes aux trois-quarts, par rapport au budget ordinaire des universités de l'Etat, le seul qui puisse entrer en ligne de compte pour le calcul du subside. Le deuxième amendement gouvernemental, accepté par la Commission, dans un esprit de conciliation, porte la fraction des 3/5 aux 2/3; mais laisse au Ministre de l'Instruction Publique la libre disposition d'une somme de 20.000.000 de francs qui fait, à peu près, la différence entre les 3/5 de la loi de 1930 et les 3/4 du présent projet dans son texte primitif. Cette modification, qui donne plus de souplesse à la loi en habilitant le Ministre de l'Instruction Publique de consacrer une quote-part du subside augmenté à tels instituts à caractère universitaire légalement attesté qui, à un moment donné, peuvent en avoir le plus urgent besoin, nous paraît mériter d'être recommandée par notre Commission auprès du Sénat;

2° la liste des institutions à doter, qui est augmentée d'une unité : notamment le *Fonds National de la Recherche Scientifique*;

3° dans deux amendements successifs, le Gouvernement a manifesté l'intention de faire à cet article l'ajoute que voici :

« Bovendien wordt jaarlijks aan de Universiteiten van Brussel en van Leuven een som toegekend, die de $\frac{3}{4}$ bedraagt van de pensioenen en emeritaatspensioenen voor het onderwijzend, wetenschappelijk en bestuurlijk personeel van de beide Rijksuniversiteiten. Dit bedrag, door de Universiteiten van Brussel en Leuven uitsluitend te besteden aan de betaling van de pensioenen voor hun onderwijzend, wetenschappelijk en bestuurlijk personeel, zal in gelijke helften verdeeld worden tussen die twee vrije universiteiten. »

Die wijzigingen dunken ons voor zichzelf te spreken en een werkelijke verbetering van de wet uit te maken. Het is wellicht niet overbodig het met enkele woorden aan te tonen, zoals ons is gebleken uit gesprekken met medecommissieleden bij de voorbereiding van dit verslag en uit de discussie over het vóórverslag.

Een van de Commissarissen heeft, niet zonder enige reden, kritiek geïfend op de ontoereikende rechtvaardiging van de verhoogde evenredigheidsbreuk van $\frac{3}{5}$ tot $\frac{3}{4}$ (of $\frac{3}{5} + \frac{3}{20} = \frac{3}{4}$), in de memorie van toelichting. Die motivering immers beperkt zich tot de constatacie, dat « de uitgaven van de vrije universiteiten in zulke mate gestegen zijn dat de toelagen, die zij op dit ogenblik genieten, volstrekt onvoldoende zijn geworden. » Bedoeld lid heeft hiertegen opgeworpen, dat, de kredieten voor de Rijksuniversiteiten om dezelfde reden gestegen zijnde, de toelagen voor de vrije universiteiten krachtens de wet van 1930 *ipso facto* stegen, ook bij behoud van de fractie $\frac{3}{5}$. De bijvoeging van een 4^e begunstigde wettigt in zijn ogen geen zulkdanige vermeerdering van de hulpelden : de proportie $\frac{2}{3}$ in plaats van $\frac{3}{5}$ zou volgens hem kunnen volstaan. In haar laatste zitting heeft de Commissie, evenals de h. Minister, zich bij het opnemen van de breuk $\frac{2}{3}$ in de wettekst, neergelegd.

De verslaggever heeft desondanks gemeend de motivering van de memorie van toelichting als volgt te moeten vervolledigen.

De wenselijkheid om de Staatshulp aan de vrije instellingen voor hoger onderwijs van $\frac{3}{5}$ op $\frac{2}{3}$ te verhogen en tevens een vast bedrag ter beschikking van de h. Minister te stellen, is uit de praktijk gebleken : de vroegere tegemoetkoming is niet toereikend geweest om de drie begunstigde instellingen heen te helpen over de verhevigde noodtoestand voor haar geschapen door oorlogsverwoestingen, bezettingsbeperkingen, levensduurte en muntontwaarding.

De toevoeging van een vierde begunstigde bij de vroegere lijst van drie kan zeker voor een eerste wettiging gelden van de verhoogde proportie.

Niet minder echter het feit dat, na Leuven, nu ook Brussel heeft besloten tot een geleidelijke verneerlandiging van de Faculteiten, wat zeker beantwoordt aan een nationaal belang; maar wat bij weeromstuit voor beide universiteiten aanzienlijk hogere onkosten meebrengt, door vermeerdering van personeel, van auditoria en van instrumentoria.

Ten slotte dient ook het feit vermeld dat, sinds 1930, de bevolking van onze universiteiten een

« Enfin, il est accordé annuellement aux universités de Bruxelles et de Louvain une somme s'élevant aux $\frac{3}{4}$ des pensions de retraite et d'éméritat du personnel enseignant, scientifique et administratif des deux Universités de l'Etat. Cette somme, qui sera affectée exclusivement par les deux Universités de Louvain et de Bruxelles au paiement des pensions du personnel enseignant, scientifique et administratif des dites Universités, se partagera par moitiés égales entre chacune des deux Universités libres. »

Ces modifications nous paraissent parler pour elles-mêmes et constituer une réelle amélioration du projet. Il n'est pourtant pas superflu de le montrer brièvement, eu égard à des objections par nous recueillies auprès de nos co-commissaires en vue de la préparation du présent rapport, ainsi que pendant les discussions en Commission.

Un des commissaires a, non sans quelque pertinence, critiqué l'insuffisante justification, dans l'Exposé des motifs, de la fraction majorée des $\frac{3}{5}$ aux $\frac{3}{4}$ (ou $\frac{3}{5} + \frac{3}{20} = \frac{3}{4}$). L'Exposé se borne à constater que « depuis quelques années, les charges de ces établissements se sont accrues dans de telles proportions, que l'allocation dont ils bénéficient actuellement est devenue tout à fait insuffisante. » Le membre précité objecte à celà, que les crédits pour les Universités de l'Etat étant en majoration pour les mêmes raisons, les subsides pour les universités libres seront augmentées *ipso facto*, même si l'on conserve la fraction $\frac{3}{5}$. L'adjonction d'un quatrième bénéficiaire ne justifie pas à ses yeux une telle augmentation : la proportion $\frac{2}{3}$ au lieu des $\frac{3}{5}$ lui paraîtrait préférable, puisqu'elle correspondait à l'adjonction du F.N. Dans sa dernière séance la Commission a, comme M. le Ministre de l'Instruction Publique, admis l'inscription de cette fraction dans le libellé définitif de la loi.

Le rapporteur a cru néanmoins devoir compléter comme suit la justification de l'exposé des motifs.

L'opportunité de faire passer la subvention de l'Etat aux institutions libres d'enseignement supérieur des $\frac{3}{5}$ aux $\frac{2}{3}$ et de mettre aussi à la disposition du Ministre une somme forfaitaire, s'est avérée à la pratique : la subvention antérieure n'a pas suffi pour permettre aux trois institutions envisagées de faire face aux situations désastreuses accrues en raison des faits de guerre, des limitations de toutes sortes que l'occupation a imposées à leur activité, de la cherté de la vie et de la dévaluation.

Déjà la seule adjonction d'un quatrième bénéficiaire à la liste primitive des trois constitue une première justification de la fraction majorée.

Non moins toutefois le fait que, l'Université de Bruxelles a décidé, à l'exemple de Louvain, de néerlandiser progressivement ses Facultés, ce qui répond incontestablement à l'intérêt national; mais ce qui, par ricochet, entraîne pour les deux universités, un gonflement continu de leurs frais, par la multiplication du personnel, des auditoires et des instruments.

Au surplus, il convient de donner sa pleine signification au fait, facile à constater que depuis 1930,

voortdurende stijging heeft ondergaan, die voor de vrije instellingen de algemene uitgaven heeft opgedreven in een mate, welke zij niet, zoals de Rijksinstellingen, vermogen te dekken met regelmatig verhoogde *buitengewone* kredieten.

Het academisch jaar 1928-1929 kende in de vijf instellingen, waarvan wij de cijfers onder ogen hebben, de volgende immatriculatiegetallen, te vergelijken met de ernaast geplaatste voor 1947-1948 :

	1928-1929		1947-1948
Bergen . . .	180 studenten		239 studenten
Brussel . . .	2.044 »		3.121 »
Gent . . .	1.650 »		2.163 »
Leuven . . .	3.761 »		6.250 »
Luik . . .	2.461 »		2.198 »

Zodat voor Bergen en Brussel sinds 1930 het bevolkingscijfer respectievelijk met bijna 1/3 en met meer dan 1/3 werd verhoogd; voor Leuven werd het aantal studenten bijna verdubbeld. In de beide Rijksuniversiteiten samen bedraagt de vermeerdering 250 studenten : Gent groeide aan met iets meer dan een vierde. Luik, door de oorlog zwaar beproefd en dat sinds de vernederlandsing van het middelbaar onderwijs een aantal Limburgers en OostBrabanders aan Leuven, Brussel en Gent moest afstaan, slonk met iets meer dan een tiende.

Ten overvloede is hier nog bij te voegen, dat een naburig land — een Natie met hoogstaande cultuur en machtige vrijheidstraditie — ons dit jaar is voorgegaan in deze vorm van tegemoetkoming aan de vrije instellingen voor hoger onderwijs, en de proportie voorzien in ons wetsontwerp, komt *grosso modo* overeen met de verhouding ginder : Nederland, namelijk schenkt aan de vrije universiteiten een toelage, groot 60 % van het gewone krediet der Rijksuniversiteiten, voor die instellingen welke geen zogezegde B-Faculteiten bezitten, en 75 of 80 % voor de volledige universiteiten, die wél een klinisch en laboratoriumonderwijs verstrekken.

*
* *

De toevoeging van het *Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek* aan de lijst der begunstigde instellingen kan, op het eerste gezicht, enige verwondering wekken. Dat Fonds immers — eigenlijk een schepping te danken aan de bezorgdheid van onze onvergetelijke Vorst, Albert I, om alles wat de wetenschappelijke en artistieke grootheid van het Land kon verhogen — is in feite niet gelijk te stellen met een Universiteit of instelling voor hoger onderwijs. Het werd ontworpen als een Mecenaats-organisme, een instelling met openbaar nut, bedoelende alle vormen van aanmoediging tot wetenschappelijke navorsing, die zouden liggen buiten de normale verplichtingen van de Staat ten overstaan van het wetenschappelijk leven in België.

les inscriptions aux rôles des Universités accusent une augmentation constante, entraînant pour les institutions libres une nouvelle majoration des frais d'activité, qu'elles ne peuvent pas, comme les Universités de l'Etat, couvrir par des crédits extraordinaires régulièrement majorés.

Pendant l'année académique 1928-1929 on note, pour les cinq institutions, dont nous avons les chiffres sous les yeux, les immatriculations que voici, à comparer avec les chiffres pour 1947-1948

	1928-1929		1947-1948
Mons . . .	180 étudiants		239 étudiants
Bruxelles . . .	2.044 »		3.121 »
Gand . . .	1.650 »		2.163 »
Louvain . . .	3.761 »		6.250 »
Liège . . .	2.461 »		2.198 »

Il en ressort que pour Mons et Bruxelles la population estudiantine s'est accrue respectivement de près d'un tiers et de plus d'un tiers; pour Louvain le nombre a été presque doublé. Dans les deux Universités de l'Etat la majoration est de 250 étudiants : Gand a vu son nombre d'*alumni* augmenté d'un peu plus du quart; Liège, cruellement éprouvée par la guerre et qui, d'ailleurs, par la néerlandisation de l'enseignement moyen, a cédé un certain nombre de Limbourgeois et de Brabançons à ses consœurs de Louvain, de Bruxelles et de Gand, est en régression d'un peu plus du dixième.

Ajoutons à tout cela qu'un pays voisin — Nation de haute culture et d'une puissante tradition de liberté — nous a devancés cette année même, dans cette forme d'encouragement aux institutions d'enseignement supérieur libre, et se rapproche *grosso modo* des proportions envisagées par le projet de loi actuel : la Hollande confère aux Universités libres une subvention comportant 60 % du crédit affecté aux Universités d'Etat, pour les institutions qui n'ont pas ce que l'on appelle dans ce pays des Facultés B, 75 et 80 % pour les Universités complètes qui possèdent bien des Facultés à enseignement clinique et de laboratoire.

*
* *

L'accession du *Fonds National de la Recherche Scientifique* au bénéfice de la présente loi peut causer quelque étonnement à première vue. Ce Fonds, en effet — création due au souci constant qu'éprouvait le Roi Albert Ier, d'inoubliable mémoire, pour tout ce qui touchait à la grandeur scientifique et artistique du Pays —, n'est pas à proprement parler une institution d'enseignement supérieur. Il a été conçu comme un organe de Mécénat, une institution d'utilité publique, se proposant comme but toutes les formes d'encouragement à l'investigation scientifique, qui dépasseraient les obligations normales de l'Etat à l'égard de la vie scientifique en Belgique.

Het is ons een behoefte, de gelegenheid van dit verslag waar te nemen, om te herinneren aan dat mirakel van Belgische vrijgevigheid ten behoeve van belangeloze navorsers, van hen die aan zuiver wetenschappelijk onderzoek doen in dit Land. Geen andere Natie in Europa kan, zelfs op dit ogenblik, op enige instelling bogen, die ook maar de vergelijking kan onderstaan met de bewonderenswaardige trias van instellingen, waarvan de gemeenschappelijke zetel in de Egmontstraat 11, ligt, en die ieder alleen zelfstandig, nochtans solidair werken en elkan- der zo volkomen aanvullen : de *Universitaire Stichting*, het *Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek*, en het *Franquifonds*; drie organismen waarvan geen overdreven lof spreekt, hij die beweert, dat zij bron en oorsprong mogen heten van de onderling vertrouwende en verdraagzame samenwerking, welke op zo gelukkige en verheffende wijze het universitair leven in ons land sinds 1919 kenmerkt.

Wat het Nationaal Fonds betreft, van de drie de enige instelling waarop bedoeld wordt in de besproken wet : op 1 October 1927 te Seraing ontworpen door koninklijk initiatief, in feite gesticht op 30 November daaraanvolgend door de onovertroffen krachtmens en Mecenas, Emiel Francqui, was het Nationaal Fonds, reeds enkele weken later, in het bezit van een kapitaal van meer dan 100.000.000 fr., op koninklijk verzoek geschonken door de bankwereld, de groot-industrie, de groothandel en enkele mildgevege schenkers. Op de dag van zijn wettelijke bekrachtiging, bij koninklijk besluit van 2 Juni 1928, beschikte het Fonds over een kapitaal van *honderd en elf miljoen frank*. Zijn laatste balansrekening wijst een cijfer aan van iets meer dan 141.000.000 fr.

Het ware onbegonnen werk een opsomming te wagen van de sommen die, in de twintig jaar van zijn bestaan, het Fonds heeft besteed aan de bevordering van het wetenschappelijk leven in België, en, sedert onlangs, ook in onze Kolonie. Een enkel cijfer moge welsprekend genoeg zijn : tot op 1 Maart 1948 werd aan titularissen van de onderscheiden mandaten van het Nationaal Fonds een totale som uitgereikt van 28.250.000 frank en aan de aankoop van kostbare instrumenten en, aan andere kredieten een andere som van 30.000.000 frank besteed. Het is wellicht niet overbodig erbij te voegen dat het grootste deel van die sommen merkkelijk de koopkracht van onze huidige munt overtrof. Die posten alleen al zouden op zichzelf volstaan om te bewijzen dat het Fonds volkomen heeft beantwoord aan het doel, waarvan Koning Albert het stralend toekomstbeeld had opgeroepen : « de wetenschapsmensen toelaten hun volle denkkraft saam te trekken op de navorsing en alles in het werk stellen om wetenschappelijke roepingen te verrwekken, aan te moedigen en te helpen, »

Met het oog hierop heeft het Nationaal Fonds niet enkel, door de aankoop en uitlening op lange termijn van een kostbaar instrumentarium en van zeldzame grondstoffen, de gevaarlijke leemten aangevuld in onze universitaire laboratoria; het heeft vooral en op zeer gelukkige wijze de pogingen vermeerderd van de Staat, die, bij de herziening van

On se plaît à rappeler ce miracle de la générosité belge à l'endroit des chercheurs désintéressés, de ceux qui font de l'investigation scientifique pure : aucun pays d'Europe ne nous offre, même à l'heure présente, quelque institution qui puisse supporter la comparaison avec cette admirable triade d'institutions, dont le siège est rue d'Egmont, 11, et qui, indépendantes l'une de l'autre, sont pourtant solidaires et se complètent si parfaitement : la *Fondation Universitaire*, le *Fonds National pour la Recherche Scientifique* et le *Fonds Francqui*, trois organismes dont on ne dit rien de trop si l'on affirme qu'ils sont à l'origine de la confiante et tolérante collaboration dont la vie universitaire offre en ce moment le spectacle réconfortant chez nous.

Quant au second, le seul qui soit impliqué dans le projet de loi en discussion : conçu le 1er octobre 1927 à Seraing, d'initiative royale, fondé virtuellement le 30 novembre suivant par cet énergique homme d'action et cet incomparable Mécène qu'était Emile Francqui, le Fonds National était, à quelques semaines de là, détenteur d'un capital de plus de 100.000.000 de francs, versé à l'appel royal par le monde bancaire, l'industrie, le haut commerce et des particuliers munifiques. Lors de sa ratification légale, par arrêté royal du 2 juin 1928, le Fonds disposait d'un capital de *cent et onze millions de francs*. La dernière balance générale du Fonds accuse un chiffre de 141.000.000 et quelques centaines de mille francs.

Il serait oiseux de faire le relevé des sommes dont, de la première à la vingt et unième année de son existence, le Fonds National de la Recherche Scientifique a alimenté la vie scientifique dans notre pays, et depuis quelques années aussi dans la Colonie. Un seul chiffre sera assez éloquent : jusqu'au 1er mars 1948 il a été distribué aux titulaires des divers mandats une somme globale de 28.250.000 fr.; et consacré à l'achat d'instruments et autres crédits une somme de 30.000.000 de francs; sommes dont la plus grande partie, faut-il le dire, dépassait notablement le pouvoir d'achat de notre monnaie actuelle. A lui seul ce poste pourrait suffire pour attester que le Fonds a pleinement réalisé le programme dont le Roi Albert lui avait suggéré la claire vision : « mettre les hommes de science en mesure de concentrer sur la recherche tout l'effort de leur pensée et mettre tout en œuvre pour susciter, encourager, soutenir les vocations scientifiques. »

Pour ce faire, le Fonds National ne s'est pas contenté de combler, par achats et prêts à long terme d'instruments coûteux et de produits rares, les lacunes de nos laboratoires universitaires en matériel scientifique; il a surtout, et de façon fort heureuse, amplifié l'effort de l'Etat, qui, lors de la révision du statut universitaire en 1929, s'était

ons akademisch statuut in 1929, zich reeds had ingespannen om, door stichting van een beperkt aantal plaatsen van assistent, ook in de niet technische faculteiten, voor het dringend en moeilijk vraagstuk van het mensenmateriaal in onze Universiteiten de passende oplossing te vinden. Door een voortreffelijk uitgebalanceerd stelsel van gegradueerde en voldoende vergoede mandaten van *aspirant*, *aangesteld* en *bevoegdverklaard navorser* en van *geassocieerde bij het Nationaal Fonds* heeft dit laatste onze Hogescholen machtig geholpen bij de vaak zo bezwaarlijke recrutering van een wetenschappelijk hoogstaand personeel. Men zegt niet teveel, wanneer men bevestigt dat, dank zij die werking van het Fonds, en op voorwaarde dat het rythme hiervan kan worden volgehouden, voor de komende jaren de voortdurende is beveiligd van de wetenschappelijke inspanning in dit Land. Het overtuigend bewijs hiervan is te halen uit de jaarsverslagen van het Fonds, waaruit blijkt dat, van 1928 tot nu, werden toegekend :

349 mandaten van *aspirant*;
54 mandaten van *aangesteld navorser*;
26 mandaten van *bevoegdverklaard navorser*;
114 mandaten van *Geassocieerde van het Nationaal Fonds*.

Welnu 80 % van deze laatsten werden inmiddels bevorderd tot Professor of Docent bij een instelling voor hoger onderwijs.

De ontwikkelingscurve van de inkomsten van het Nationaal Fonds wijst duidelijk uit dat de quasi-totaliteit van zijn patrimonium in Staatsrente is belegd, zoals dat ook het geval was met het patrimonium van de Universiteiten :

1928-1929 : 5.530.000 frank
1938-1939 : 6.271.000 frank
1947-1948 : 5.700.000 frank.

De weerslag van muntontwaardingen, economische crisissen en oorlogsgebeuren op een patrimonium dat voor ieder Belg een heilig karakter diende te hebben, is van die aard geweest dat, zonder de hulp van de openbare besturen, de werkzaamheden van het Nationaal Fonds aanmerkelijk zullen dienen te krimpen. De aanmoediging van het belangeloos wetenschappelijk onderzoek op vooroorlogs peil te houden, dat zou het Fonds enkel kunnen indien de inkomsten van zijn patrimonium vermenigvuldigd worden met de coëfficiënt 3. Dit komt ongeveer overeen met jaarlijkse toekenning door de Staat van een hulpgeld groot ca. tien miljoen frank, wat het huidig wetsvoorstel aan de Hoge vergadering aanbeveelt.

Uw verslaggever aarzelt niet tot de wijziging van artikel 3 van de wet van 1930 in die zin te besluiten.

Een commissaris heeft nochtans, naar aanleiding van de opneming van het Nationaal Fonds in dit wetsvoorstel, betreurd dat het de schijn verwekt

déjà attaché, par la création d'un nombre limité de places d'assistant dans toutes les Facultés, même non-techniques, à résoudre le problème urgent et crucial du matériel humain dans nos Universités. En ingéniant un système de mandats superposés et convenablement rétribués d'*aspirant*, de *chargé de recherche*, de *chercheur qualifié* et d'*associé du Fonds National*, ce dernier a aidé puissamment nos Grandes Ecoles dans le recrutement parfois si difficile d'un personnel scientifique de qualité. L'on peut dire que grâce à cette action du Fonds, et à condition que celui-ci puisse en continuer le rythme, la pérennité de l'effort scientifique dans le Pays est assuré pour les années à venir. Pour s'en convaincre, il suffira de rappeler, ainsi qu'en font foi les Rapports Annuels du Fonds, que de 1928 à ce jour il a été conféré :

349 mandats d'*aspirant*;
54 mandats de *chargé de recherches*;
26 mandats de *chercheur qualifié*;
114 mandats d'*associé du Fonds National*.

Or, 80 % de ces derniers ont été dans l'entretemps promus professeurs ou chargés de cours dans une institution d'enseignement supérieur.

La courbe d'évolution des revenus du Fonds National atteste nettement que la presque totalité de son patrimoine, comme d'ailleurs de celui de nos Universités, avait été investie en rentes d'Etat :

1928-1929 : 5.530.000 frank
1938-1939 : 6.271.000 frank
1947-1948 : 5.700.000 frank.

L'incidence des dévaluations, des crises économiques et des faits de guerre sur un patrimoine, qui devrait être sacré aux yeux des Belges, est telle que, sans l'aide des pouvoirs publics, l'activité du Fonds National devra se rétrécir notablement. Le maintien au niveau d'avant-guerre de son effort d'encouragement à la recherche désintéressée supposerait pour le Fonds l'affectation du coëfficiënt 3 aux revenus de son patrimoine. Ceci correspond à peu près à l'octroi annuel par l'Etat d'une subvention de l'ordre de dix millions, comme le propose à la Haute Assemblée l'actuel projet de loi du Gouvernement.

Votre rapporteur n'hésite donc pas à conclure à l'acceptation de cette modification de l'article 3.

A propos de cette adjonction du Fonds National à la liste des privilégiés dans ce projet de loi, un commissaire a pourtant cru devoir regretter qu'on

alsof men de begunstiging van een zo gewichtig instituut door een achterpoortje er wil door halen. Zijn persoonlijke voorkeur zou gegaan zijn naar een afzonderlijke dotering voor het Nationaal Fonds. Bij welke gelegenheid dan, volgens hem, de gehele vraag had dienen gesteld te worden van de verhouding van het Nationaal Fonds tot de Natie. Hij verlangt een inniger band tussen die instelling en de Staat, bij voorbeeld door de opnemings van vertegenwoordigers van de Staat in de Raad van Beheer van het Nationaal Fonds. Hij oppert meteen de vraag of het geen aanbeveling zou verdienen de tegemoetkomingen van het Nationaal Fonds aan zijn beschermelingen beter in overeenstemming te brengen met de wedden van de Staat, en herinnert er bij voorbeeld aan dat de aspirant van het Nationaal Fonds minder ontvangt dan de Rijksassistent. Toch verklaart hij uitdrukkelijk dat dit bij hem principiële bezwaren zijn en hij in de praktijk akkoord gaat met het voorstel.

Andere leden trouwens herinneren eraan dat practice, hoewel niet *qualitate qua*, publieke personen in de Beheerraad van het Nationaal Fonds steeds hebben gezeteld en nog zetelen. Hun voorkeur blijft gaan naar die vorm van vrijere verbinding tussen de Natie en het Nationaal Fonds.

* *

Wat nu de laatste wijziging van de tekst aangaat, ertoe strekkende om de pensioenen in de bestemming van de verhoogde dotatie aan de vrije Universiteiten nadrukkelijk te begrijpen, zij beantwoordt volkomen aan het doel dat zich, van 1930 af, de Regering had gesteld met het initiatief dat het voorwerp uitmaakt van deze wet. Even onrechtvaardig als het zijn zou, de vrije instellingen voor Hoger Onderwijs, geen andere uitweg te laten dan de recrutering van zijn wetenschappelijk personeel aan verminderd tarief, even onelegant ware het de emeriti van die universiteiten te veroordelen tot de toestand van *rude donati* (d.i. armelijk gepensionneerden), eenmaal dat voor hen het uur van de verplichte aftocht is geslagen. Het past dat, in de vrije als in de officiële hogere instellingen, aan hem, die tot zijn zeventigste levensjaar zijn beste krachten heeft gewijd aan wetenschappelijke navorsing, een « sociale veiligheid » verzekerd wordt, die hem zal toelaten zijn wetenschappelijk werk voort te zetten « bevrijd van alle stoffelijke zorgen », volgens de formule der Koninklijke rede. Uw verslaggever wenst trouwens, ten behoeve van de instanties die het weten moeten, nadrukkelijk te onderstrepen dat, van 1930 af, de Regering voor doel heeft gehad een redelijke gelijkheid van levensstanding te waarborgen aan het personeel van de Vrije Universiteiten: dat was toen, en blijft thans nog het hoofddoel van de voorgenomen dotatie.

* *

Zowel de h. Minister, in Commissiezittingen van 26 Mei en 1 Juni, als een groot aantal leden, hebben

a réservé la petite porte à l'accession au bénéfice de cette loi d'une institution aussi méritoire. Sa préférence personnelle serait allée à une dotation spéciale pour le Fonds National. A cette occasion, croit-il, on aurait dû reposer le problème du rôle du Fonds National dans la Nation. Il opine pour un lien plus étroit entre cette Institution et l'Etat au Conseil d'administration du Fonds National. En même temps il pose la question s'il ne faudrait pas recommander un rajustement des subsides du Fonds National aux traitements d'Etat, et rappelle, par exemple que l'aspirant du Fonds National est moins bien payé que l'assistant d'Etat. Il déclare formellement d'ailleurs qu'il s'agit-là pour lui d'objections de principe et que, dans la pratique, il est d'accord avec le libellé de l'article 2.

D'autres membres rappellent d'ailleurs que, pratiquement, quoique non comme tels, des personnalités publiques ont toujours siégé et siègent encore au Conseil d'Administration du Fonds National. Ces membres manifestent leur préférence pour la continuation d'un lien plus libre entre la Nation et le Fonds National.

* *

Quant à la troisième modification, celle de l'*implication formelle des pensions* dans la destination de la dotation majorée aux universités libres, elle répond entièrement au but qui, dès 1930, a surtout inspiré au Gouvernement l'initiative qui fait l'objet de cette loi. Aussi injuste qu'il serait d'accabler les institutions libres d'enseignement supérieur à un recrutement de personnel scientifique à prix réduit, aussi peu élégant serait-il d'abandonner à l'état de *rude donati* (c'est-à-dire chichement pensionnés), les serviteurs émérites de ces Universités, une fois venue pour eux l'heure de la retraite. A celui qui a donné jusqu'à soixante-dix ans, le meilleur de ses forces à l'investigation scientifique, il est décent d'assurer une retraite qui lui permette de continuer ses travaux scientifiques « débarassé des soucis matériels », ainsi que le formulait la parole royale. Votre rapporteur se permet de souligner explicitement d'ailleurs, afin que nul n'en ignore, que l'attribution d'une quasi-égalité raisonnable de standing vital au personnel des Universités libres, a été dès 1930 et reste encore maintenant l'objectif premier de la dotation envisagée.

* *

Tant M. le Ministre qu'un grand nombre de commissaires ont, en séance de Commission du

de wens geformuleerd dat de verhoging der dotatie uitsluitend zou besteed worden aan de verzekering van een behoorlijk pensioen aan het personeel van de vrije Universiteiten. Een lid heeft met nadruk geprotesteerd tegen een regeling die, onder het huidige stelsel, aan de Vrije Universiteiten toelaat op een professorenkorps « aan verminderde prijs » beroep te doen, waarvoor alleen van elders gefortuneerde kandidaten in aanmerking komen. Terecht houdt hij dit voor een weinig democratische wijze van doen. Hij pleit voor een *nationale* en *democratische* ordening in een gemeenschappelijk statuut voor alle Universiteiten, vrije en officiële.

Andere stemmen gaan op, ten voordele van het behoud ener hoge mate van vrijheid, die tot nog toe de bloei van ons universitair leven niet in de weg heeft gestaan.

Ziehier, in heldere cijfers uitgedrukt, de subventies krachtens de wet van 1930 aan de vrije universiteiten uitbetaald van 1930 tot 1947 :

Globale Toelage	Toelagen per instelling		
	Brussel	Leuven	Bergen
1930 : 10.059.464	5.029.732	5.029.732	—
1931 : 24.300.548	11.045.704	11.045.704	2.209.140
1932 : 24.934.727	11.333.967	11.333.967	2.266.793
1933 : 22.365.028	10.165.922	10.165.922	2.033.184
1934 : 22.680.454	10.308.386	10.308.386	2.063.682
1935 : 21.039.869	9.563.577	9.563.577	1.912.715
1936 : 22.937.945	10.426.339	10.426.339	2.085.267
1937 : 23.721.780	10.778.920	10.778.920	2.163.940
1938 : 25.656.133	11.662.705	11.662.705	2.330.723
1939 : 26.957.205	12.253.279	12.253.279	2.450.647
1940 : 28.930.240	13.150.110	13.150.110	2.630.020
1941 : 26.889.258	12.222.390	12.222.390	2.444.478
1942 : 30.481.309	13.018.777	14.558.777	2.903.755
1943 : 19.956.843	— (1)	16.630.703	3.326.140
1944 : 63.269.464	42.479.750	17.327.262	3.465.452
1945 : 50.264.450	22.847.480	22.847.480	4.569.490
1946 : 53.896.315	24.498.325	24.498.325	4.899.665
1947 : 92.392.240	41.997.300	41.997.300	8.397.640

Voor 1948 werd in het budget een globale som groot 121.052.374 frank ingeschreven. Die som hield reeds vooraf rekening met de gesubsumeerde stemming van het nieuwe wetsontwerp, waarbij de proportiebreek van 3/5 op 3/4 wordt gebracht, en het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, onder de begunstigten opgenomen. Indien gestemd en bekrachtigd in haar eerste gedaante, zou de nieuwe wet de subsidies als volgt hebben verdeeld :

Brussel	Leuven	Bergen	N.F.V.W.O
50.438.905	50.438.905	10.087.782	10.087.782

Volgens het laatste amendement van de Regering, door de Commissie aanvaard, zou de verdeling er als volgt uitzien :

Brussel	Leuven	Bergen	N.F.V.W.O
42.032.070	42.032.070	8.406.414	8.406.414

(1) In 1942 werd door de Bezetter verbod gedaan aan Brussel een laatste deel van de subventie, groot 1.540.000 frank uit te betalen. In 1943 kon aan die Universiteit generlei toelage worden uitgekeerd. In 1944 heeft zij echter het achterstel van het haar toekomend aandeel ontvangen.

26 mai et du 1er juin, exprimé le désir formel de voir l'augmentation de la dotation servir uniquement pour assurer au corps professoral des Universités libres une pension décente. Un membre a protesté expressément contre le régime actuel, qui permet aux Universités libres de faire appel à des professeurs « à prix réduit », semblable appel ne pouvant s'adresser qu'à des candidats rentés par ailleurs. A juste titre, il considère ce système comme étant peu démocratique. Il plaide pour une organisation universitaire où toutes les Universités belges, libres et officielles, connaîtraient un statut unique et commun.

D'autres voix se sont élevées en faveur du maintien d'un régime de plus grande liberté qui, jusqu'à ce jour, n'a pas gêné l'efflorescence de la vie universitaire dans ce pays.

Voici, exprimés en clair, les montants qu'ont comporté de 1930 à 1947 les subventions aux universités libres, en vertu de la loi de 1930.

Subventions totales	Subventions par institution		
	Bruxelles	Louvain	Mons
1930 : 10.059.464	5.029.732	5.029.732	—
1931 : 24.300.548	11.045.704	11.045.704	2.209.140
1932 : 24.934.727	11.333.967	11.333.967	2.266.793
1933 : 22.365.028	10.165.922	10.165.922	2.033.184
1934 : 22.680.454	10.308.386	10.308.386	2.063.682
1935 : 21.039.869	9.563.577	9.563.577	1.912.715
1936 : 22.937.945	10.426.339	10.426.339	2.085.267
1937 : 23.721.780	10.778.920	10.778.920	2.163.940
1938 : 25.656.133	11.662.705	11.662.705	2.330.723
1939 : 26.957.205	12.253.279	12.253.279	2.450.647
1940 : 28.930.240	13.150.110	13.150.110	2.630.020
1941 : 26.889.258	12.222.390	12.222.390	2.444.478
1942 : 30.481.309	13.018.777	14.558.777	2.903.755
1943 : 19.956.843	— (1)	16.630.703	3.326.140
1944 : 63.269.464	42.479.750	17.327.262	3.465.452
1945 : 50.264.450	22.847.480	22.847.480	4.569.490
1946 : 53.896.315	24.498.325	24.498.325	4.899.665
1947 : 92.392.240	41.997.300	41.997.300	8.397.640

Pour 1948, il a été inscrit au budget une somme globale de 121.052.374 francs. Ce montant a tenu compte d'avance du vote présumé du présent projet de loi, portant des 3/5 aux 3/4 la fraction de proportionnalité, et incluant le Fonds National de la Recherche Scientifique dans le bénéfice de la loi. Votée et ratifiée selon le premier libellé, la loi aurait réparti les subsides comme suit :

Bruxelles	Louvain	Mons	FN.d.I.R.S.
50.438.905	50.438.905	10.087.782	10.087.782

D'après le dernier amendement du Gouvernement, accepté par la Commission, la répartition sera la suivante :

Bruxelles	Louvain	Mons	F.N.d.I.R.S.
42.032.070	42.032.070	8.406.414	8.406.414

(1) En 1942, l'Occupant a interdit de verser à Bruxelles la dernière quote-part de la subvention, soit 1.540.000 francs. En 1943 il n'a pu être payé aucune somme à la même Université. En 1944 elle a touché les arriérés de la quote-part qui lui revenait.

Daarbij zijn echter de sommen te voegen, door de h. Minister van Openbaar Onderwijs aan ieder van deze instellingen volgens hun respectieve noden toe te kennen, uit de 20.000.000 frank door het tweede lid van het geamendeerde artikel 2 te zijner beschikking gesteld. Ondervraagd door een der Commissieleden over zijn inzichten, met betrekking tot die vrije verdeling, heeft de h. Minister verklaard hierbij te zullen handelen volgens een stelregel, die hij tot de zijne heeft gemaakt : namelijk onze beide grote vrije universiteiten strikt gelijk te bedelen, en de overige wettelijk erkende instellingen volgens een distributieve rechtvaardigheid, die rekening houdt met hun respectieve en wisselende noodwendigheden. De Commissie heeft dit standpunt eenstemmig bijgetreden, op de onthouding na van één lid, die verklaard heeft zich op dit punt te willen onthouden, omdat zijn voorkeur gaat naar een werkelijk nationale herordering van ons Hoger Onderwijs waarbij hij nadrukkelijk heeft verklaard dat elke idee van verstaatsing der Vrije Universiteiten hem vreemd is. De h. Minister heeft hierop verklaard eenzelfde ideaal te willen nastreven, maar te oordelen dat, in afwachting van die mogelijkheid, aan de dringende noden van de bestaande instellingen dient verholpen te worden. De Commissie heeft zich, op één onthouding na, hiermede akkoord verklaard.

* *

Wat de emeritaatspensioenen en pensioenen voor de beide Rijksuniversiteiten betreft, in de jaren 1945, 1946, 1947 en 1948, zijn de door het Beheer der pensioenen opgegeven cijfers respectievelijk :

	1945	1946	1947	1948 1 ^e sem.
Emeritaats- pensioenen	2.562.375	3.634.275	3.497.625	1.748.812
Andere pensioenen	3.892.641	5.678.055	5.728.045	2.990.682
Totaal fr.	6.455.016	9.312.330	9.225.670	4.739.494

Wat het laatste cijfer aangaat, leert een gemakkelijke berekening dat voor deze post in 1948 een totaal bedrag is te vermoeden van ongeveer 9 miljoen 500.000 frank. Zodat voor de beide Universiteiten van Brussel en Leuven een bedrag, groot 7.110.000 frank bij de bovenvermelde som zou gevoegd worden, in twee gelijke helften onder die beide Universiteiten te verdelen, voor haar dienst van de pensioenen. Alle leden van de Commissie hebben zich hierbij akkoord verklaard.

* *

Ten slotte weze hier het nieuwe, door samenwerking van de Commissie en de h. Minister van Openbaar Onderwijs geamendeerde artikel 2 van de wet, in zijn definitieve vorm medegedeeld :

ART. 2.

« De toelage jaarlijks op het Rijksbudget ingeschreven ten gunste van bovengemelde instellingen wordt gesteld op 2/3 van de kredieten op het gewoon

Il faudra toutefois ajouter à ces sommes les suppléments de subvention qu'il sera loisible au Ministre de faire à chacune de ces institutions, selon leurs besoins respectifs, sur les 20.000.000 de francs réservés au Ministre par l'alinéa 2 de l'article 2 amendé. Interrogé par un membre de la Commission quant à ses intentions, par rapport à cette répartition libre, le Ministre a manifesté son honnête volonté d'en agir comme il a eu coutume de le faire jusqu'à présent : de traiter notamment nos deux grandes Universités libres de façon strictement égale, et les autres institutions libres légalement reconnues, selon une justice distributive qui tient compte de leurs besoins respectifs et variables. La Commission a entériné ce point de vue à l'unanimité, moins une abstention : le membre qui s'est abstenu a déclaré le faire, pour marquer sa préférence pour une réorganisation véritablement nationale de notre enseignement supérieur, y ajoutant d'ailleurs formellement que toute idée d'étatisation de nos Universités libres lui est complètement étrangère. M. le Ministre a déclaré vouloir se rapprocher de ce même idéal mais être d'avis, qu'en attendant cette possibilité, il faut obvier aux besoins les plus urgents des institutions existantes. La Commission s'est déclarée, à une abstention près, d'accord avec ce point de vue.

* *

Quant aux pensions et pensions d'éméritat pour les deux Universités d'Etat, aux années 1945, 1946, 1947 et 1948, l'Administration des pensions nous a communiqué les chiffres que voici :

	1945	1946	1947	1948 1 ^{er} sem.
Pensions d'éméritat	2.562.375	3.634.275	3.497.625	1.748.812
Pensions d'autre nature	3.892.641	5.678.055	5.728.045	2.990.682
Totaux : fr.	6.455.016	9.312.330	9.225.670	4.739.494

Il est aisé de conclure que, pour le dernier chiffre, on peut évaluer pour 1948 un total de 9.500.000 fr. De sorte que pour les deux Universités de Bruxelles et de Louvain une somme de 7.110.000 francs est à ajouter aux sommes susmentionnées, qui sera répartie par moitiés égales entre les deux Universités libres, pour leur service des pensions. Tous les membres de la Commission ont accepté cette disposition.

* *

Pour finir, il est utile de reproduire ici, dans sa forme définitive, l'article 2 amendé concurremment par le Ministre de l'Instruction Publique et la Commission :

ART. 2.

« L'allocation portée annuellement au budget de l'Etat en faveur des institutions précitées est fixée aux 2/3 des crédits prévus au budget ordinaire,

budget voorzien, zowel voor de betaling van wedden en vergoedingen voor het personeel als voor de uitgaven voor materieel van de beide Rijksuniversiteiten en hunne bijgevoegde scholen en instituten, uitgezonderd echter de buitengewone uitgaven.

De toelage wordt als volgt verdeeld :

vijf twaalfden aan de Vrije Universiteit te Brussel;
vijf twaalfden aan de Katholieke Universiteit te Leuven;

één twaalfde aan de Polytechnische Faculteit te Bergen;

één twaalfde aan het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk onderzoek.

Daarenboven wordt jaarlijks een som, groot 20.000.000 frank op het Rijksbudget ingeschreven voor toekenning, hetzij van een bijgevoegde toelage aan de bovenvermelde instellingen, hetzij van toelagen aan andere bij de wet erkende instellingen van hoger onderwijs.

Ten slotte wordt jaarlijks aan de Universiteiten van Brussel en Leuven een som toegekend, groot $\frac{3}{4}$ van de ouderdoms- en emeritaatspensioenen van het onderwijzend, wetenschappelijk en bestuurlijk personeel van de beide Rijksuniversiteiten. Die som, uitsluitend door de Universiteiten van Brussel en Leuven te besteden aan de uitbetaling der pensioenen van het onderwijzend, wetenschappelijk en bestuurlijk personeel van gemelde Universiteiten, wordt in gelijke helften verdeeld tussen de twee vrije Universiteiten. »

*
* *

De Regering heeft de gewijzigde formulering als volgt gefundeerd :

« Het wetsontwerp van de Regering heeft o.m. voor doel de toegekende toelagen voor de vrije Universiteiten op $\frac{2}{3}$ te brengen. Die Universiteiten immers hebben verzocht dat deze toelagen, welke in 1947 de $\frac{3}{5}$ bedroegen van de in artikel 2 bedoelde toelagen, zouden verhoogd worden met een bedrag gelijk aan de toelagen door de Staat van 1930 tot 1937 toegekend, om de pensioenen te betalen van het personeel dezer Universiteiten. Mijn voorgangers Buisseret en Vos hadden reeds hun akkoord over dergelijke beschikking betuigd.

Welnu, artikel 2, zoals het thans luidt, vermeldt de pensioenen niet meer; het wetsontwerp, zoals het thans voorgesteld werd, zou, indien aldus aangenomen, eenvoudig neerkomen op een lichte verhoging van de toelage voor 1947, en zou eventueel toelaten niets te voorzien voor de pensioenen.

Het huidig amendement heeft voor doel, bij alinea 1 van artikel 2 de breuk $\frac{3}{5}$ voldoende te verhogen, namelijk tot $\frac{2}{3}$, om de toevoeging van een nieuwe begunstigde (N.F.v.W.O.) te financieren, maar tevens in een derde alinea nadrukkelijk te vermelden, dat de toegekende toelage tevens een tussenkomst zal bedragen in de uitbetaling van de pensioenen, groot $\frac{3}{4}$ van de pensioenen en emeritaatspensioenen in de Rijksuniversiteiten.

tant pour le paiement des traitements et indemnités du personnel que pour les dépenses de matériel des deux Universités de l'Etat et de leurs dépendances, à l'exclusion toutefois des dépenses exceptionnelles.

Elle est répartie de la manière suivante :

cinq douzièmes à l'Université libre de Bruxelles;
cinq douzièmes à l'Université catholique de Louvain;

un douzième à la Faculté polytechnique de Mons;

un douzième au Fonds National de la Recherche Scientifique.

En outre, une somme d'un montant de 20 millions de francs est portée chaque année au budget de l'Etat en vue, soit d'accorder des suppléments de subventions aux établissements précités, soit de subsidier d'autres établissements d'enseignement supérieur, reconnus tels par la loi.

Enfin, il est accordé annuellement aux Universités de Bruxelles et de Louvain une somme s'élevant aux $\frac{3}{4}$ des pensions de retraite et d'éméritat du personnel enseignant, scientifique et administratif des deux Universités de l'Etat. Cette somme, qui sera affectée exclusivement par les deux Universités de Louvain et de Bruxelles au paiement des pensions du personnel enseignant, scientifique et administratif des dites Universités, se partagera par moitiés égales entre chacune des deux Universités libres. »

*
* *

Le Gouvernement a motivé ce libellé nouveau dans le texte suivant :

« Le projet de loi du Gouvernement a, entre autres, pour objet de porter aux $\frac{2}{3}$ les subventions accordées aux Universités libres. Celles-ci ont, en effet, demandé que ces subventions, qui étaient en 1947 de $\frac{3}{5}$ des crédits visés à l'article 2, soient augmentées d'un montant représentant les subventions que l'Etat a accordées de 1930 à 1937, pour payer les pensions du personnel de ces Universités. Mes prédécesseurs Buisseret et Vos, avaient déjà marqué leur accord avec pareille disposition.

Or, l'article 2, tel qu'il est libellé, ne fait plus mention des pensions, de sorte que le projet de loi tel qu'il est présenté aboutirait simplement, s'il est adopté, à augmenter légèrement la subvention de 1947, et permettrait le cas échéant de ne rien prévoir pour les pensions.

C'est à quoi le présent amendement a pour objet de remédier, en modifiant à l'alinéa 1er de l'article 2 les $\frac{3}{5}$ pour les traitements et le matériel en $\frac{2}{3}$ et en ajoutant un 3e alinéa qui précise bien que la subvention accordée comprendra, en outre, une intervention dans le paiement des pensions s'élevant aux $\frac{3}{4}$ de ces dernières dans les Universités d'Etat.

In de 2e, eveneens nieuwe alinea, gaat het om een som van 20.000.000 frank, ongeveer gelijk aan de 3/20 welke het oorspronkelijk ontwerp wilde toevoegen aan de 3/5 van 1947 voor de wedden en het materieel. Die som wordt ter beschikking gesteld van de Minister van Openbaar Onderwijs, om hem toe telaten, hetzij toekomstige toelagen aan de Vrije Universiteiten, de Polytechnische School te Bergen en het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek toe te kennen, hetzij andere bij de wet als dusdanig erkende vrije instellingen voor Hoger Onderwijs ter hulp te komen. »

* *

Aan artikel 3, zoals het oorspronkelijk was gelibelleerd, moet een lichte opstelwijziging worden toegebracht : namelijk tweemaal in dat artikel de woorden « wedden en vergoedingen » vervangen door de woorden : « wedden, vergoedingen en pensioenen... »

* *

Voor het overige blijft dit artikel 3, dat de voorwaarden voor het verlenen van de toelagen opsomt, behouden. Het wordt geenszins ingegeven door een geest van peuterig of bemoeizuchtig wantrouwen. Doch het lijkt redelijk, door jaarlijkse voorlegging van de begroting en rekeningen der begunstigde instellingen, de Regering in staat te stellen na te gaan dat de dotatiegelden hun wettelijke bestemming krijgen en toch ook niet dienen om de vrije instellingen van Hoger Onderwijs toe te laten aan haar leerkrachten financiële voordelen te verzekeren die, voor de recrutering van het personeel in de Rijksuniversiteiten, een vorm van ontoelaatbare concurrentie zouden uitmaken.

De Commissie besluit de aanvaarding van het wetsontwerp aan de Hoge Vergadering voor te stellen. Zij beschouwt het als een nieuwe bijdrage van Wetgeving en Executief tot de wetenschappelijke uitrusting van het Land. Het wetsontwerp werd aanvaard bij algemeenheid van stemmen, en één onthouding.

Het verslag werd goedgekeurd met algemene stemmen.

De Verslaggever,
FRANK BAUR.

De Voorzitter,
P. LIBOIS.

Le 2e alinéa, nouveau également, vise les 3/20 que le projet primitif voulait ajouter aux 3/5 de 1947 pour les traitements et le matériel. Une somme forfaitaire de 20.000.000 fr. est mise à la disposition du Ministre de l'Instruction Publique pour lui permettre d'accorder des subventions complémentaires aux Universités libres et à l'Ecole de Mons ainsi que des subventions à d'autres établissements d'enseignement supérieur légalement reconnus tels. »

* *

A l'article 3, tel qu'il était formulé primitivement, il faut apporter une légère retouche :

« Remplacer à deux reprises dans cet article les mots « les traitements et indemnités » par « les traitements, indemnités et pensions »... »

* *

L'article 3, énonçant les conditions de l'octroi de la subvention, est conservé intégralement. Cet article ne s'inspire nullement d'une défiance inquisitoriale ou tâtilonne. Mais il semble raisonnable que la loi donne au Gouvernement le moyen, en exigeant la production annuelle du budget et des comptes des institutions dotées, de contrôler que les subventions reçoivent leur destination légale et ne permettent pas aux institutions libres d'enseignement supérieur d'offrir à leur personnel des avantages financiers qui pourraient constituer, au recrutement du personnel universitaire, une concurrence intolérable à l'enseignement de l'Etat.

La Commission décide de proposer le vote du projet de loi à la Haute Assemblée. Elle considère la loi comme une nouvelle contribution du Législatif et de l'Exécutif à l'équipement scientifique du Pays.

La proposition de loi a été acceptée à l'unanimité, moins une abstention.

Le rapport a été approuvé à l'unanimité.

Le Rapporteur,
FRANK BAUR.

Le Président,
P. LIBOIS.